

Mäkkylän
mustalaisleiri

*- maan viimeinen
iso romanileiri*

Leppävaara-seuran kansalaismuisti-ilta

25.10.2023

Arja Salmi

"Miksi ovet ei aukene meille?"

- Muistokilpi Komendantinkallion (Mustalaiskallion) laella Mäkkylässä muistuttaa romanien surkeista oloista ja syrjinnästä
- Hortto Kaalon samanniminen singlelevy vuodelta 1970 vauhditti osaltaan romanien asuntokysymyksen parantamista
- Yhtyeen perusti Marko Putkonen yhdessä Taisto Lundbergin ja hänen veljensä Feija Åkerlundin kanssa
- International Romani Union (IRU) perustettiin Lontoossa 1971

Täällä oli 1950 -luvulla
yhteiskunnan tuen
ulkopuolelle jäänyt
romanileiri

Leiriläinen T.J. Kustavi Lundberg
"miksi ovet eivät aukene meille"

Romanit ovat asuneet Suomessa yli 500 vuotta

- Suomessa asuu ~10 000 romania + Ruotsissa ~3000 suomalaista romania
- Suomen romanikieli (kaalen kieli) on murre indoeurooppalaisiin kieliin kuuluvasta romanikielestä
- Ensimmäiset romanit tulivat Suomeen Ruotsin kautta jo 1500-luvulla
- Romanien kansallispäivää vietetään 8.4
- Kansainvälinen lippu otettiin käyttöön romanien 1. maailmankongressissa Lontoossa 8.4.1971
 - **Sininen väri** kuvastaa taivasta ja kuvastaa henkisiä arvoja
 - **Vihreä väri** edustaa maata ja kuvastaa maallisia arvoja.
 - **Punainen 16-puolainen pyörä** (chakra) kertoo romanien alkuperästä ja kiertolaisuudesta, mutta myös kasvusta ja kehityksestä

Täällä oli 1950 -luvulla
yhteiskunnan tuen
ulkopuolelle jäänyt
romanileiri

Leiriläinen T.J. Kustavi Lundberg
"miksi ovet eivät aukene meille"

Miksi romanien piti vielä asua leirissä pitkälle 1950-luvulle?

- ”Koska he olivat mustalaisia eivätkä viranomaiset tieneet mitä heille tulisi tehdä.” (Gunni Nordström)
- Mäkkylän leiriläisillä oli kaikilla evakkotausta - enimmillään leirissä asui noin 200 henkeä
- Taustalla oli erittäin vaikea sodan jälkeinen asuntopula
- Yhteiskunnan rakennemuutoksen ja kaupungistumisen myötä erinteisille romanien ammateille ei ollut enää kysyntää
- Espoon poliisi- ja sosiaali- viranomaisille leiristä tuli kiusallinen ”kivi kengässä”

Miten Mäkkylän leiri sai alkunsa?

- Åkerlundit olivat hankkineet rintamamiesmökin Mäkkylästä Valtion Sähköpajan naapurista
- Åkerlundien laajaa sukua alkoi majoittua talossa ja pihassa
- Evakkomustalaisten voimahahmo Dagmar ("Horttomummo") muutti 1951 Malmilta perheineen kirjoille Mäkkylän mökkiin (palsta nro 1663)
- Vähitellen Åkerlundin mökin lähimaastoon Patteritien varteen syntyi leiri, jossa enimmillään asui jopa 30 perhettä
- Leiriläisiä yhdisti evakkotausta, olivat lähtöisin mm. Säkkijärveltä ja Uudeltakirkolta

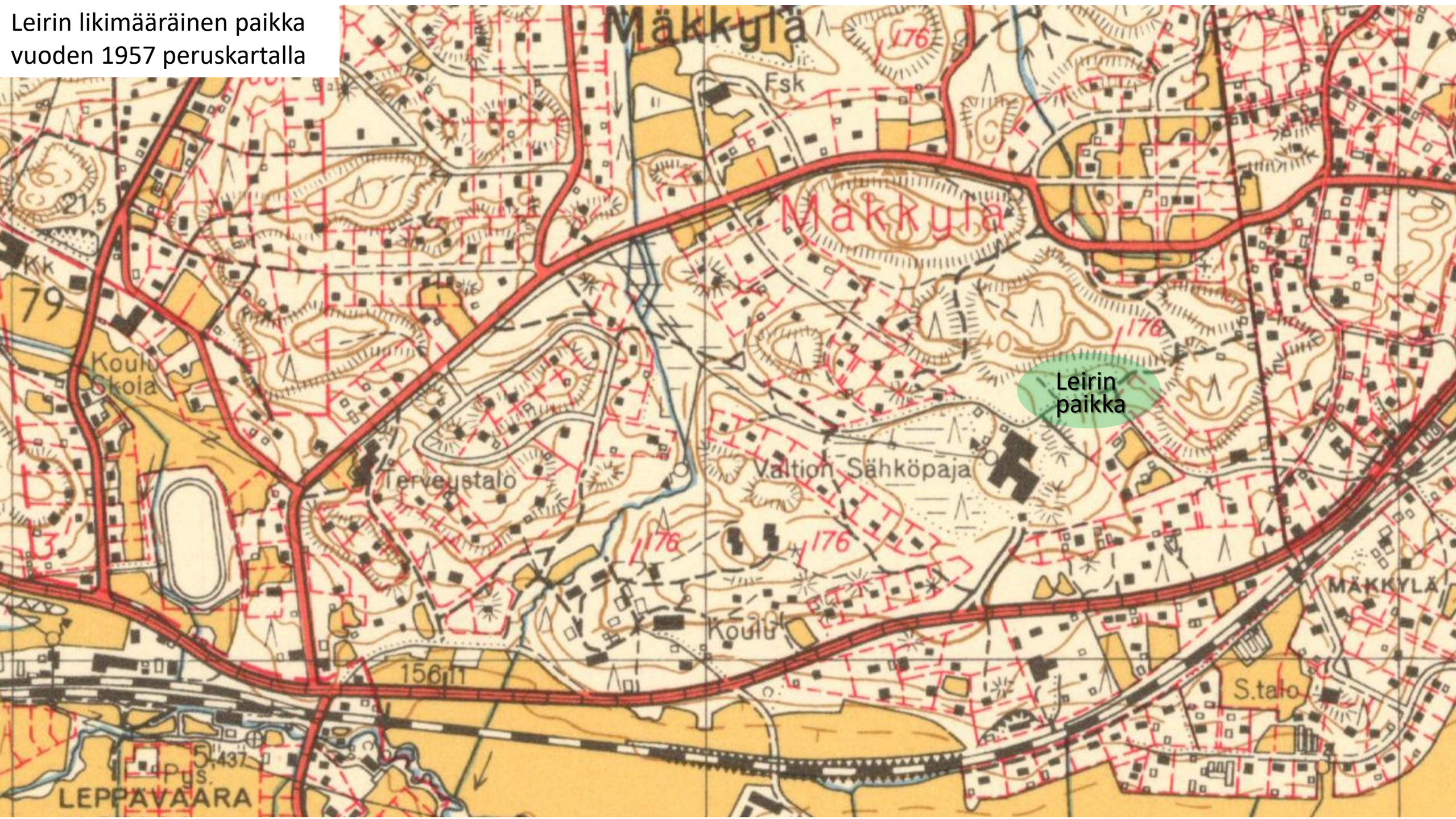

Komendantin kalliolla on myös toinen, hieman pienempi leirin muistolaatta, kuva: Markku Salmi

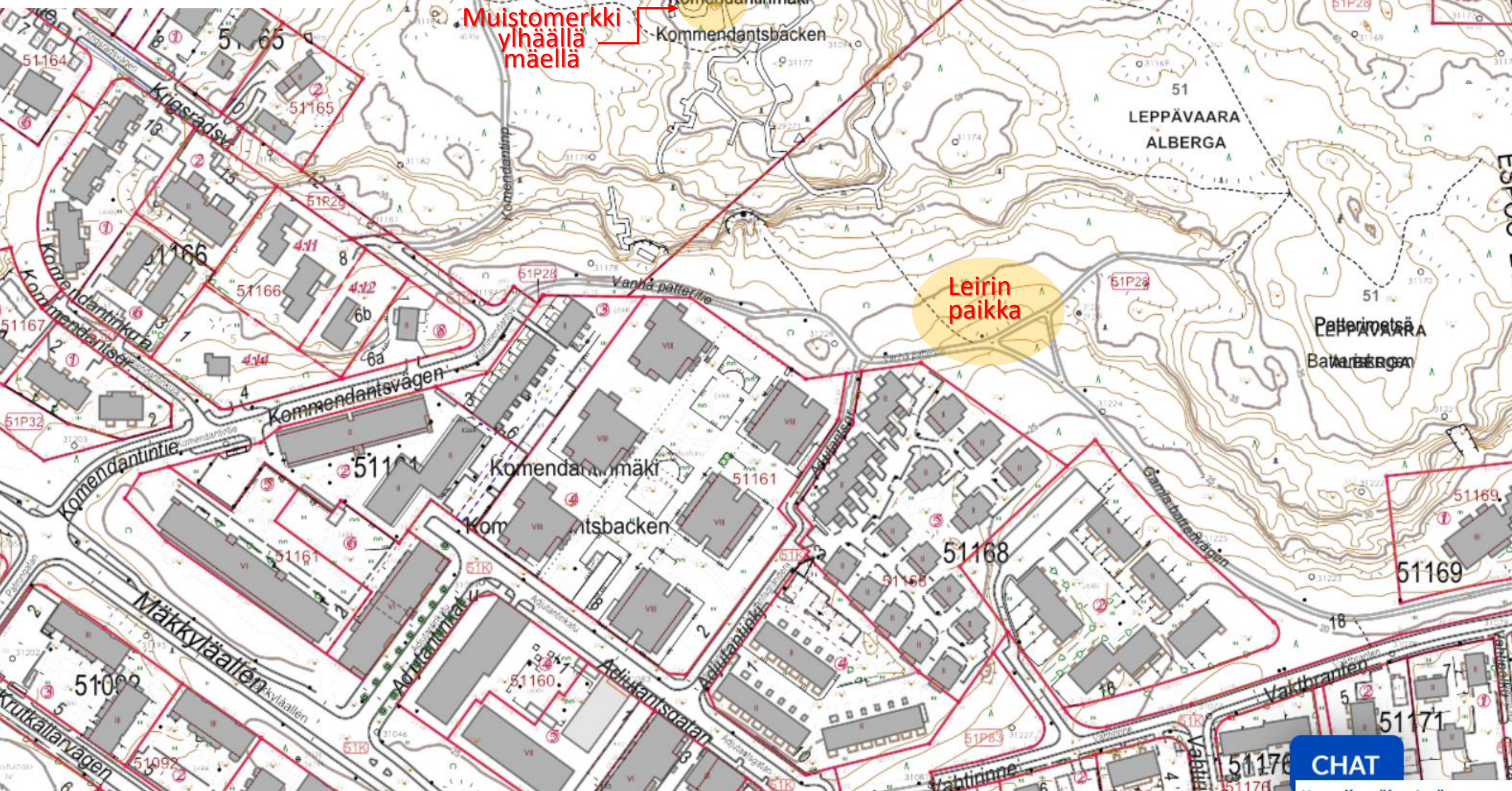

Leiri sijaitti Vanhan Patteritien varressa, kuvat: Markku Salmi

Leirin likimääräinen paikka
vuoden 1957 peruskartalla

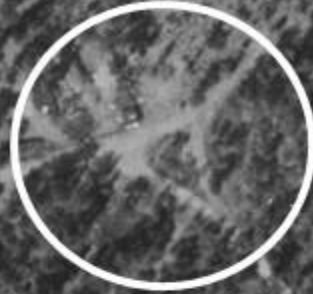

merkin ja leirin likimääräiset
vykykartalla

Ote vuoden 1956 ilmakuva
Lähde: Helsingin karttapalvelu

Mustalaisleiri

Opaskoirakoulu

Sähköpaja

Mäkkylän seisake

Turuntie

okartta

Ortokuvat

Taustakartta

Selkokartta

Käheä-ääninen tyttö

(Riikka Tanner ja Tuula Lind 2009)

- Tuula Lind asui äitinsä ja sukulaistensa kanssa Mäkkylän mustalaiseleirissä, ja on kirjoittanut vaiherikkaan elämäntarinansa yhdessä toimittaja Riikka Tannerin kanssa
- Tarina alkaa vuonna 1953 Espoon Mäkkylästä
- Evakkomustalaisten leirissä Tuulan nuori äiti taipuu antamaan vuoden ikäisen pienokaisensa lastensuojeluviranomaisten huostaan
- Kirjoittajat arvioivat, että vuosina 1953-80 jossain vaiheessa elämänsä lastenkodeissa on elänyt noin 400 romanilasta

Tamm

Riikka Tanner • Tuula Lind
Käheä-ääninen tyttö

KAALENGO TSAJ

Majan kuivatusta sateisen yön jälkeen Mäkkylässä 1953

Kuvassa Dagmar Åkerlund

Käheä-ääninen tyttö –kirjan
kuvitusta

Maja-asumus Mäkkylän leirissä

”Olihan meillä oma kotikin,
mutta siinä oli yksi vika, kun
tahtoi katto aina pudota.”

Kuva kirjasta Huoleton heimo:
Karl von Schoultz, SKS:n
kirjallisuusarkisto

<https://www.finna.fi/Record/fikka.3586457>

Äiti laittaa ruokaa Mäkkylässä 1953

*Henkilöt vasemmalta: Roosa, Astrid
och Dagmar Åkerlund*

*Roosa Åkerlundin kuva on julkaistu
Leppävaara alkukoti -kirjassa*

Keskellä Seija Åkerlund ja oikealla Heikki Åkerlund.
Kuva kirjasta Käheä-ääninen tyttö

Seija ja Roosa Åkerlund, kuva: Roosa Åkerlund

Tytöt leikkivät kotia, kuva kirjasta Käheä-ääninen tyttö

Mäkkylän leirin lapsia vas. Veijjo Å, Maija H, Astrid Å, Sandra Å, Ulla H, Altti N ja Immu H, Kuva SKS/KiA

Kuvassa vasemmalta Valtti Nyman, Taisto Nyman ja Aarne Åkerlund hevosineen, kuva: SKS/KiA

Romanien hevoscärryjä ja -rekiä kevättalvella 1955 Mäkkylän leirissä Kuva: Voitto Kantokorpi SKS/Kia

Leppävaaran kansakoulun 1. luokka vuonna 1953, Roosa Åkerlund istuu reunimmaisena oikealla, kuva Eija-Kaarina Rantasen arkisto

Valtion sähköpajan aita leirin naapurissa, kuvat: Antero Westerlund

Mustalaiskallioilta oli komeat näköalat

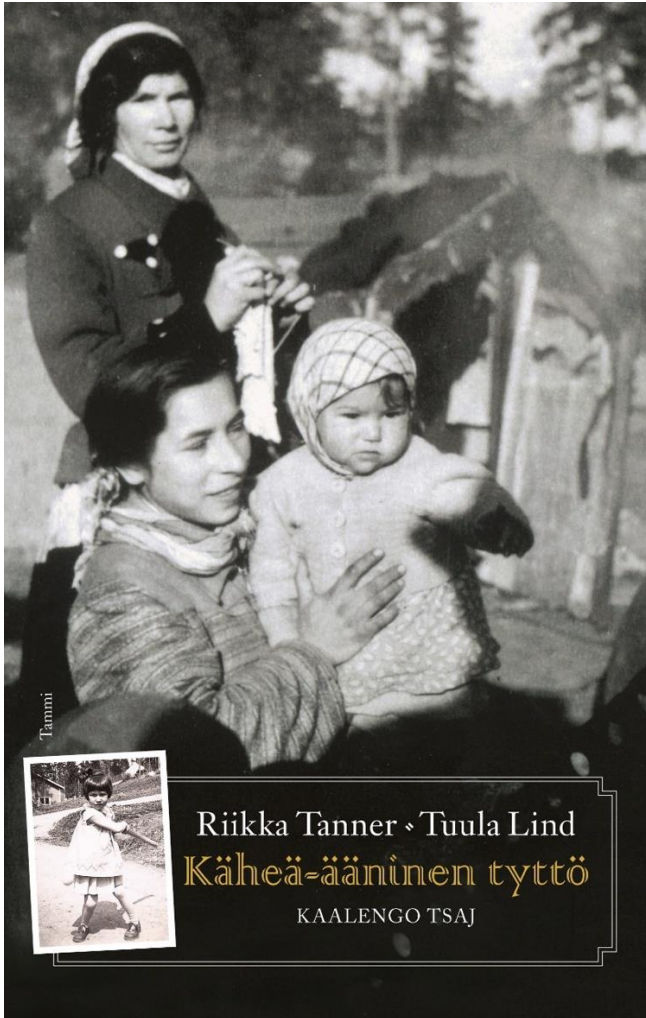
Hortto Kaalo esiintyy ravintola Tornissa vuonna 1971, keskellä laulaja Anneli Sari ja hänen takanaan vasemmalla Taisto Lundberg ja Feija Åkerlund. He olivat sisaruksia ja asuivat myöhemmin myös Lintuvaarassa. kuva: HKM

Leppävaaran alkukoti, 2017, loppuunmyyty,
löytyy kirjastosta

HS-artikkeli 17.19.2019

<https://www.hs.fi/kaupunki/espoo/art-2000006275808.html>

Riikka Tanner, Tuula Lind, Käheä-ääninen tyttö

LEPPÄVAARAN ALKUKOTI

Tarinoita ja kuvia Mäkkylän virkatalon mailta

Leppävaara-seura – Alberga-sällskapet ry

Seuraavat tapaamiset

1.11. Vanhat kartat

- Leppävaara kartoilla 400 vuoden ajan

15.11. Leppävaaran vanhat talot

- 100 vanhinta taloa

29.11. Pikkujoulu

- Juopottelupaikat kautta aikojen

Kevätkausi alkaa ke 31.1.2024

- ke 17.1.2024 peruutettu)

